

Umeå Universitet
Polisutbildningen VT-03
Moment 4:3
Anneli Ackemo
Susanne Nilsson

3
144.

Mobbning och kränkande behandling.

HUR AGERAR SKOLAN?

Momentansvarig lärare: Staffan Sehlin,
Nils-Erik Wedman
Handledare: Katarina Weinehall

SAMMANFATTNING

Många svenska skolor har problem med våld, mobbning, skadegörelse och stölder. Enligt skolverkets attitydundersökning uppgav fyra procent av eleverna att de kände sig mobbade av andra elever medan sex procent kände sig mobbade av lärare. Mobbningen kan få svåra följder som t.ex. låg självkänsla.

Skolans agerande mot mobbning och kränkande behandling regleras i ett antal styrdokument, främst Skollagen och Läroplanen, som anger de mål och riktlinjer skolan ska följa. Skolan har skyldighet att upprätta en handlingsplan som beskriver de åtgärder som skall vidtas för att förebygga och motverka mobbning och annan kränkande behandling. Ett problem som uppmärksammas är att många av skolornas handlingsplaner uppvisar brister när det gäller de förebyggande åtgärderna samt uppföljningen av programmen. *Alla* som arbetar i skolan har skyldighet att aktivt motverka trakasserier och förtryck.

Det är viktigt att klarlägga innebörden i begreppen mobbning och kränkande behandling för att veta vart gränsen går och vilka förebyggande åtgärder som är möjliga. I arbetet belyser vi frågeställningar så som; Vad är mobbning och kränkande behandling? Upplevs mobbning som ett problem i skolorna? Förekommer samverkan med andra myndigheter?

I det förebyggande arbetet är samverkan en förutsättning för att på ett effektivt sätt kunna motverka mobbning och kränkande behandling. Samverkan, dialog och samarbete måste ingå för att det förebyggande arbetet skall fungera, och det är viktigt att hela samhället är engagerat, även om skolan har ansvar att stoppa den mobbning som sker i skolan.

Studien är främst uppbyggd genom intervjuer och litteratur hämtad från bl.a. skolverket, lagar och förordningar. Kartläggningen, som bestod av informationshämtning, textanalys och litteraturstudier, låg sedan till grund för det fortsatta arbetet med intervjuer, frågeställningar och analyser. Intervjuerna är hämtade från två olika skolor.

SAMMANFATTNING

1.	INLEDNING.....	2
1.1	Bakgrund.....	2
1.1.1	Vad är det som styr skolans agerande?.....	4
1.1.2	Samverkan.....	5
1.1.3	Förebyggande arbete.....	6
1.2	Syfte.....	7
1.2.1	Frågeställningar.....	7
2.	TEORIER (Begreppsförklaringar).....	8
2.1	Slutsatser.....	9
3.	METOD.....	9
4.	RESULTAT/ANALYS.....	10
4.2	Mobbning.....	11
4.3	Skolorna arbetar enligt handlingsplanen på följande sätt när något inträffas runt en.....	11
4.4	Polisanmälningar.....	12
4.5	Samverkan.....	12
4.6	Sekretessen.....	13
5.	DISKUSSION.....	14
	REFERENSER.....	16

BILAGOR

1. INLEDNING

Idag tillbringar ungdomar en stor del av sin tid utanför hemmet, exempelvis i skolan, och går därmed miste om mycket tid med den egna familjen, Skolan får därmed en viktig roll i uppfostran samt en självklar plats i det brottsförebyggande arbetet. Det är därför viktigt att skolan har en aktiv handlingsplan och aktiva åtgärder för att motverka och förebygga mobbning och kränkande behandling. Den senaste tiden har det varit flera uppmärksammade fall av mobbning i skolan, det är ett angeläget ämne av allmänt intresse och föremål för forskning inte bara i Sverige. Vi frågar oss vad som kan och behöver göras i skolan. Vi har valt att studera hur olika skolor ser på problemet och vilka åtgärder som vidtas om/när problem uppstår. Vilka samarbetar skolan med när det gäller mobbning och annan kränkande behandling? Kan exempelvis skolan och polisen samverka för att förebygga problemet?

1.1 Bakgrund

Skolverket genomförde år 2000 en attitydundersökning där fyra procent av eleverna uppger att de känner sig mobbade av andra elever medan sex procent upplever sig mobbade av lärare på skolan¹. Sedan förra mätningen som hölls 1997 har dessa siffror ökat. I och med den allmänna debatten om mobbning i skolan har flera sådana händelser valt att polisanmäls.²

I en Isländsk studie som genomfördes 1999 bland ungdomar i åldrarna 10-, 12-, 14-åringar framkom att pojkar blev mer utsatta för fysisk och verbal mobbning medan flickorna blev mer utsatta för indirekt mobbning. I studien framkom också att mobbning avtog med stigande ålder.³

Enligt BRÅ-rapport 2001:9 har många skolor problem med bland annat våld, mobbning, skadegörelse och stölder.

¹ <http://skolnet2.Skolverket.se/studier/vardegrunder/mobbning/index.shtml>

² BRÅ: s artikel om mobbning

³ Frånberg, Gun-Marie, (2003) *Mobbning i Nordiska skolor*, s. 22, Nordiska Ministerrådet, Stockholm: Fritzes.

Idag leder många av våldshandlingarna i skolan till polisanmälningar, men det ses fortfarande inte som en självklarhet att anmäla grova våldshandlingar i skolan. Enligt en undersökning av våldet i skolan är det föräldrar eller elever som själva anmäler de flesta våldsbrott som begås i skolan. Endast en tredjedel av anmälningarna gjordes av personalen i skolan.⁴

”För de elever som blir mobbade, får utstå kränkande språkbruk, utanförskap och i värsta fall rena våldshandlingar, kan detta få långsiktiga negativa följdverkningar.”⁵

Några av följderna kan vara låg självkänsla och bristande förmåga att lita på sin omgivning vilket kan leda till försämrad livskvalitet. En annan negativ följd är kopplingen mellan mobbning och grövre våld och brottslighet.

En kartläggning av våld bland ungdomar visar att 52 % av de åttondeklassare som upprepade gånger mobbat också hade attackerat, sparkat eller hotat andra i gatumiljö.⁶

Barnombudsmannen är av den uppfattningen att våld och mobbning är nära förknippat med varandra och att detta är ett starkt skäl till varför mobbning måste stoppas i så tidigt skede som möjligt.⁷

I polisens manifest, Rakt på ungdomsbrotten, skrivs bl.a. att

”skolk och mobbning är den första allvarliga signalen om att något håller på att gå snett. Risken för framtida kriminalitet och drogmissbruk är betydligt större hos elever som regelbundet skolkar eller mobbar andra”⁸

Polisen anser därför bl.a. *”att skolan tidigt bör söka hjälp och stöd från föräldrar och från andra samhällsorgan då problem uppstår, istället för att hålla problemen inom väggarna samt att polis, socialarbetare och andra vuxna bör reagera genom att kontakta skolan om ungdomar som misstänks skolka eller mobba påträffas.”⁹*

⁴ BO:s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s. 49

⁵ BRÅ-rapport 2001:9 s. 7-8

⁶ BO:s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s.10

⁷ BO: s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s.10

⁸ BO: s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s.48

⁹ BO: s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s.49

Kunskapen inom skolans personal och elever om vad som är ett brott eller inte är enligt polisen mycket bristfällig, enligt Barnombudsmannens studie.¹⁰ Barnombudsmannen anser därför att det är viktigt att det tydliggörs att den lagstiftning som gäller i övrigt också gäller i skolan. Enligt Johanssons artikel (2000) beskrivs att pedagogerna i skolan uppmärksammar situationer som kräver ett ingripande alltför sent.¹¹

1.1.1 Vad är det som styr skolans agerande?

Skolväsendet styrs under några olika dokument, vilka reglerar skolans skyldighet att vidtaga åtgärder och aktivt arbeta för att förebygga och motverka mobbning och annan kränkande behandling. Skolans styrdokument har sin förankring i konventionen om de mänskliga rättigheterna och i barnkonventionen.¹² Skollagen (1985:1100) är det huvuddokument som reglerar skolans skyldighet i dessa frågor. I skollagens portalparagraf (1 kap 2 § p.2) skrivs det att den som verkar inom skolan är skyldig att aktivt motverka alla former av kränkande behandling, så som mobbning och rasistiska beteenden.

Även läroplanen (Lpo 94) reglerar skolan skyldighet i dessa frågor. I läroplanerna anges mål och normer för arbete med utgångspunkt i skolans värdegrund och uppdrag. Alla som verkar i skolan har tydliga ansvarsområden och skall hävda de grundläggande värdena i skollagen och i läroplanerna¹³. I läroplanens portalparagraf skrivs att *"inget barn ska känna sig otryggt i skolan eller riskera att utsättas för kränkande behandling"*.¹⁴

Läroplanen anger också att:

"Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser".¹⁵

¹⁰ BO:s rapport "Blunda inte för mobbningen" s.49

¹¹ Frånberg, Gun-Marie, (2003) *Mobbning i Nordiska skolor*, s. 23, Nordiska Ministerrådet, Stockholm: Fritzes.

¹² Frånberg, Gun-Marie, (2003) *Mobbning i Nordiska skolor*, s. 32, Nordiska Ministerrådet, Stockholm: Fritzes.

¹³ Skolverkets rapport s. 6

¹⁴ Lpo 94 s. 10

¹⁵ Lpo 94 s. 5

I Lpo 94 kapitel 2.1 om normer och värden finns olika mål och riktlinjer att sträva mot:

- respektera andras egenvärde.
- ta avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå andra människor,

Alla som arbetar i skolan skall aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper. Läraren skall uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Skolan skall sträva efter att varje elev känner trygghet och lär sig ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra. Rektorn ges ett särskilt ansvar för att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka mobbning och kränkande behandling.¹⁶

Dessa handlingsprogram finns i de flesta skolor men de används inte över allt. I de handlingsplaner som finns uppvisas ofta brister när det gäller de förebyggande åtgärderna.¹⁷ Även uppföljningen av handlingsprogrammen visar tydliga brister. I en granskning visades att endast ett fåtal utvärderingar och uppföljningar om hur insatserna mot mobbning och kränkande behandling har genomförts.¹⁸

1.1.2 Samverkan

Samarbete är en förutsättning för att kunna förebygga och arbeta effektivt mot mobbning och kränkande behandling. Genom samarbetet ökar kompetensen, stödet och det direkta arbetet med barnen förbättras. Några som brukar delta i samarbetet är polis, hemmet, fritidsgården, föreningslivet och ibland även socialtjänsten.¹⁹

”Aktiv samverkan mellan alla de som arbetar i barnens och ungdomarnas miljöer är en viktig kraft för att förebygga våld och mobbning.”²⁰

¹⁶ Lpo 94 s. 10-11, 19

¹⁷ BO:s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s. 27

¹⁸ Skolverkets rapport s. 35

¹⁹ Skolverkets rapport s. 33

²⁰ BO:s rapport ”Blunda inte för mobbningen” s. 46

I skolans handlingsprogram beskrivs att polisen ska kopplas in när skolan betraktar en händelse som ett brott. För övrigt arbetar polisen förebyggande genom att närvara vid temadagar och utbildningar.²¹ Det är också viktigt att polisen i sitt förebyggande arbete finns i skolmiljön och umgås med elever och lärare.

I en artikel påpekar Polisförbundet att det finns skillnader mellan polis och lärare som är viktiga att uppmärksamma:

- det perspektiv som en polis kan ha på en ungdomsgrupp kan vara främmande för en lärare.
- det perspektiv som läraren har på samma ungdomar kan vara främmande för polisen.²²

1.1.3 Förebyggande arbete

För att förebygga mobbning måste hela samhället vara engagerat. Ansvaret måste gå över myndighets- och organisationsgränser. Samverkan, dialog och samarbete är viktiga komponenter för att det förebyggande arbetet skall fungera. Det är viktigt att samverkan mellan föräldrar myndigheter och organisationer förstärks. Det handlar om att använda befintliga former och arbetsgrupper på nya områden, istället för att bygga nya strukturer.²³

Problemet med mobbning finns även på fritiden och är inte bunden till plats, klockslag och äger sällan rum endast mellan måndag och fredag. Skolan har ansvaret att stoppa mobbningen som sker i skolan, men måste också ta initiativet till samverkan lokalt, så att problemet för det utsatta barnet inte flyttas någon annanstans.²⁴

En långsiktig strategi för skolans förebyggande arbete är att främja en god miljö snarare än att reagera på en negativ.²⁵

Det är också viktigt att föräldrarna bryr sig om vad som händer i skolan. De har det primära ansvaret och kan göra stora insatser för att förebygga mobbning.²⁶

²¹ Skolverkets rapport s. 34

²² Tidningen, svensk Polis 020423

²³ BO:s rapport "Blunda inte för mobbningen" sid 45

²⁴ BO:s rapport "Blunda inte för mobbningen" sid 46

²⁵ Skolverkets rapport s. 21

²⁶ BO:s rapport "Blunda inte för mobbningen" sid 47

Föreningslivet har liksom föräldrarna en viktig del i det förebyggande arbetet eftersom de näst efter skolan kommer i kontakt med flest ungdomar.²⁷ Ordnings- och trivselregler finns på alla skolor. Det är uppenbart att dessa måste förankras både hos personal och elever samt att dessa måste föregås av en kontinuerlig diskussion om de ska fungera för sitt syfte.²⁸

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att studera hur man arbetar mot mobbning i skolan utifrån lag och handlingsplan. Syftet med studien är också att undersöka vilka styrdokument som finns samt hur skolan arbetar för att förebygga och motverka mobbning och annan kränkande behandling. Vi vill också finna former för samverkan mellan skolan och polisen i syfte att förebygga sådana handlingar.

1.2.1 Frågeställningar

För att uppnå syftet med vårt arbete har vi använt följande frågor som utgångspunkt:

- Vad är mobbning och kränkande behandling?
Vilken typ av mobbning/kränkande behandling förekommer?
Vilka följder kan det få?
- Är mobbning ett problem i skolan?
Hur/när tas problemet upp?
Hur arbetar skolan med problemet?
Vilka styrdokument utgår skolan ifrån?
Ges möjlighet för skolan att arbeta enligt styrdokumentet?
Arbetar skolan förebyggande? Hur?
- Förekommer samverkan med andra myndigheter? Polisen?
Hur fungerar samverkan?

²⁷ BO:s rapport "Blunda inte för mobbningen" sid 51

²⁸ Skolverkets rapport s. 23

2. TEORIER (begreppsförklaringar)

Trots att kunskapen om mobbning är större idag än för 20 år sedan utsätts procentuellt ungefär lika många idag för mobbning. I runda tal rör det sig om ungefär 100 000 ungdomar/år.²⁹ Mobbning och kränkande behandling är att betrakta som samhälls- och relationsproblem och som återfinns på alla nivåer i samhället.

Mobbning brukar vanligen beskrivas som:

”En person är mobbad när han eller hon, upprepade gånger och under viss tid, blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer.”³⁰

Till kränkande behandling kan räknas företeelser som;

”psykiska trakasserier, kränkande tillmäle (ärekränkning), hot om fysiskt våld (olaga hot), fysiskt våld (misshandel, vållande till annans kroppsskada eller sjukdom, olaga tvång) ofredande, etnisk diskriminering (hets mot folkgrupp), könsdiskriminering, uteslutning till utanförskap, med flera.”³¹

Det har gjorts olika försök att förklara vilka mekanismer som ligger bakom uppkomsten av mobbning och kränkande behandling. Ofta är förklaringarna individrelaterade t.ex. beskrivs det som att yttre avvikelser kan vara en grund för mobbning. Orsakerna till mobbning kan t.ex. förklaras med hjälp av den s.k. attributionsteorin, dvs. familjebakgrund och yttre karaktärsegenskaper ses som orsak till mobbning.³²

En annan teori till varför mobbningen förekommer kan vara självkontrollsteorin. Den definieras på följande sätt:

*”Den förmåga som individen har att motstå stundens frestelser och provokationer”.*³³

²⁹ BO:s rapport ”Blunda inte för mobbningen” sid 7

³⁰ Dan Olweus, Mobbning i skolan

³¹ Skolverkets rapport sid 7.

³² Frånberg, Gun-Marie, (2003) *Mobbning i Nordiska skolor*, s. 19, Nordiska Ministerrådet, Stockholm: Fritzes.

³³ Thorstensson, Marie, Wikström, P-O, (1995) *Brottsprevention och problemorienterat polisarbete*, s.21, Stockholm, Rikspolisstyrelsen: Gotab

Individer med svag självkontroll kännetecknas bl.a. genom okänslighet/likgiltighet inför andras lidande, vilket kan leda till ökad brottsbenägenhet.

Genom att stärka barn och ungdomars självkontroll kan man effektivt förebygga brott. Det innebär dessutom att individen har goda förutsättningar att fungera bra i samhället.

2.1 Slutsatser

Av dessa begreppsförklaringar går att dra ett antal konklusioner som leder till de empiriska frågeställningarna. De begreppsförklaringar som presenterats är betydelsefulla när det gäller att hitta former för att förebygga dessa handlingar.

Sammantaget visar ovanstående att det finns skäl att empiriskt undersöka vilka styrdokument som finns, hur skolan arbetar för att förebygga mobbning samt vilka former för samverkan som finns mellan skolan och polisen.

3. METOD

Studien inleddes med en kartläggning av problemet. Den litteratur vi främst använt oss av är hämtat från skolverkets publikationer på deras hemsida, lagar och förordningar, samt handlingsplaner och artiklar.

Kartläggningen, som bestod av informationsinhämtning, textanalys och litteraturstudier, låg sedan till grund för det fortsatta arbetet med intervjuer, frågeställningar och analyser.

Intervjuer, som är en kvalitativ metod, gjordes på två utvalda skolor i Umeå med rektorer och kurator som informanter vid intervjuerna. Motivet till valet av de personer som intervjuades, var att dessa torde vara väl insatta i skolans handlingsplan, styrdokument och arbetet mot mobbning och kränkande behandling. Frågorna som ställdes var öppna och gav utrymme för diskussion och följdfrågor. Intervjuerna spelades in med bandspelare och bearbetades genom att kategorisera svaren. Frågorna som ställdes finns bifogade.

Därefter gjordes en jämförelse mellan de båda skolornas respektive svar. I analysen uppmärksammades likheter och skillnader i skolornas svar, vilka vi även jämförde med bakgrundsfakta ur kartläggningen.

I den diskussion som därefter följde vi la in egna tankar och åsikter om vad som framkommit under arbetets gång. Vi diskuterade även åtgärder för vad vi som blivande poliser skulle vilja göra i det förebyggande arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling.

4. RESULTAT/ ANALYS

4:1 Handlingsplanen

Båda skolorna anser att de kan jobba utifrån sina handlingsplaner och arbeta utifrån de mål och riktlinjer som är uppsatta i respektive skolas handlingsplan. *"Har man en handlingsplan och man inte kan fullfölja den så ska man inte skriva den"*, menar rektor på skola A.

Båda skolorna är också rörande överens om att handlingsplanen framarbetats genom erfarenhet och tidigare arbetssätt. Handlingsplanerna revideras allt eftersom.

Skola A:s handlingsplan har alldeles nyss omreviderats och lärarna där har ännu inte haft möjlighet att ta del av denna vid intervjutillfället. Skola B reviderar sin handlingsplan först i maj varje år. Senaste ändringen som skola B gjorde förra året i maj innebar att man lade till bilagor till handlingsplanen i vilka det stod utförligare beskrivningar om hur arbetet skulle fungera. Skola A:s senaste ändring innebar att man tydliggjorde vem som var ansvarig för vad och vilken uppgift den kamratstödjande verksamheten skulle ha.

Båda skolorna har en kamratstödjande verksamhet, vilket har betydande del i det förebyggande arbetet enligt de intervjuade. Rektor på skola B menar att *"den kamratstödjande verksamheten är ett levande sätt att arbeta förebyggande"*. Rektorn menar också att det är viktigt att eleverna känner av och ser arbetet och inte bara kan läsa det på papper.

På skola A är rektorn noga med att påpeka att handlingsplanen gäller för alla inom skolan och under början av varje hösttermin jobbar eleverna aktivt en vecka med handlingsplanen.

4.2 Mobbning

"Det går inte att säga att det *INTE* finns mobbning i en skola, det vore lögn", menar kuratorn på skola A. Detta håller rektorn på skola B med om, som också menar att det är viktigt att man med handlingskraft tar tag i de problem som dyker upp. Rektorn på skola B anser att de har en "hyfsat bra arbetsmodell" för sådana problem. Skola A påpekar hur viktigt det är att upptäcka sådana tendenser som mobbning och kränkande behandling i ett tidigt skede, där fungerar den kamratstödande verksamheten mycket bra, enligt alla de intervjuade.

Båda skolorna tycker också att det är viktigt att ta tag i problemet när det dyker upp. På skola B anser rektorn att deras arbetssätt, då de arbetar i arbetslag som varje månad stämmer av läget i skolan leder till att de på ett tidigt stadium, kan uppmärksamma och arbeta med problemen.

Vad gäller mobbningens förekomst menar kuratorn på skola A att konflikter självklart inträffar men att det sällan är något mobbningsärende som dyker upp. Rektorn på skola B instämmer genom att berätta att det inte är särskilt vanligt med grova kränkningar. "Vi har enbart ett par stycken per år där vi verkligen får jobba utifrån handlingsplanen".

På båda skolorna pratas det öppet om mobbning och kränkande behandling, men det är viktigt att påpeka att det sker under ordnade former, menar rektor på skola B.

4.3 Skolorna arbetar enligt handlingsplanen på följande sätt när något inträffar runt en elev

På skola A kontaktas elevens klassföreståndare av den vuxne som är inblandad i fallet. Därefter pratar klassföreståndaren med inblandade elever och löser problemet eller för frågan vidare till elevvårdsteamet. Klassföreståndaren är ansvarig för att det sker en dokumentation och ansvarar för att handlingarna delges elevvårdsteamet.

På skola B utses först ett team som får till uppgift att arbeta med det aktuella fallet. Man har därefter enskilda samtal med offer och mobbare. Under samtalet med mobbaren talar skolan om att de vet vad mobbaren håller på med och vad de anser om detta. Mobbaren frågas om vad denne tänker göra åt saken och delges skolans kommande åtgärder. Därefter kontaktas hemmen som skolan vill använda som en resurs i arbetet mot mobbning.

Samtal med de inblandade hålls kontinuerligt och avbryts först när mobbningen upphört helt. Det är först när mobbningen har upphört som man har ett gemensamt samtal med både mobbare och offer.

Rektorn menar att de svåraste ärendena är när det inte finns någon direkt mobbare. *"Vid sådana tillfällen tas enskilda samtal med hela klassen"*.

4.4 Polisanmälningar

På skola A anmäls i regel inte mobbningsfall, de ser det som sitt problem att lösa med klara och snabba rutiner. *"Jag tror att någonstans har det gjort en liten uppskrivning av antalet polisanmälningar för att tydligare markera"*, säger rektorn på skola A.

Rektorn på skola B menar att skolans dilemma är att de ska försöka laga så mycket själv innan man kontaktar andra myndigheter. Hon kallar det, *"skolsjuka, med att vara så himla duktiga själv"*. På skola B görs det polisanmälningar när det behövs, vid mindre brott kontaktas föräldrarna som i samråd med skolan beslutar om anmälan ska göras.

4.5 Samverkan

På skola A har man en samverkansgrupp där representanter från skolan, socialtjänsten, fritidsgårdarna, och kyrkan ingår. Tidigare var polisen med i samverkansgruppen, men har efter omorganisation inom polismyndigheten tvingats att sluta. På skola B fungerar samverkan enligt rektorn mycket bra. Man har ett ungdomsteam där ungdomsgårdens personal, socialtjänsten och elevvårdspersonal ingår. Även skola B tar upp problemet med polisens omorganisation som har lett till att polisen inte är delaktiga i det förebyggande arbetet. Båda samverkansgrupperna träffas en gång per månad.

Skola A hade som de säger *"ett väldigt värdefullt"* samarbete med polisen. Kuratorn säger fortsättningsvis att det är en stor förlust, *"polisen har varit med de senaste åren och samarbetet har fungerat väldigt bra"*. Träffarna mellan parterna blev informella, där både personal och elever på ett enkelt och smidigt sätt kunde rådgöra med polisen om det fanns några funderingar. Båda skolorna anser att samarbetet med polisen är viktig och tycker att det vore bra att få tillbaka det samarbete som en gång fanns. Både skola A och B menar att det förebyggande arbetet i skolorna skulle fungera bättre om polisen fanns närmare till hands.

Rektorn på skola A vill gärna att samarbetet skulle fungera som det gjorde förut när det fungerade "*jävligt bra*". Skola B har framfört sina önsknings om att polisen skall vara synlig på skolan.

"Det är viktigt att vi ser varandra och att eleverna ser polisen", menar rektorn på skola B.

Skola B skulle också gärna ha fler uppkopplade till ungdomsteamet t.ex. föreningar, polisen och företag. Idag finns det inget strukturerat. Det är svårt att få med alla till ett samarbete eftersom alla har fullt upp med sitt. Rektorn tror att vinsterna med samverkan på detta sättet skulle bli stora.

Båda skolorna poängterar att det är synd att allt handlar om resursbrist.

4.6 Sekretessen

Skola A anser inte att sekretessen sätter upp några stora hinder eftersom de vet hur de skall hantera det. Kuratorn på skolan menar att man alltid kan rådgöra om ett ärende anonymt.

"Det intressanta är inte vem det handlar om utan hur man skall gå till väga med ärendet", säger kuratorn. Sekretessen säger att det inte får vara till men och att det måste vara för den utsattes bästa. Skola B tar upp problemet med sekretessen men belyser möjligheterna att hitta bra arbetsformer som överbygger problemen genom ett gott samarbete i samverkansgrupperna.

5. DISKUSSION

Det är viktigt att tydliggöra begreppen mobbning och kränkande behandling för att man tydligt skall veta var gränserna går mellan konflikter, mobbning och kränkande behandling. Genom att skolorna är insatta i begreppens betydelse och innebörd kan de på ett tidigt skede gå in och bryta ett mobbningsfall. Att bryta mobbning och kränkande behandling i ett så tidigt skede som möjligt är väldigt viktigt, menar båda skolorna i undersökningen. Bryts inte mobbningen i tid kan det få följder för den drabbade så som låg självkänsla och bristande förmåga att lita på sin omgivning vilket kan leda till försämrad livskvalitet. Även kopplingen mellan mobbning och grövre våld och brottslighet är en följd av att inte mobbningen bryts i tid vilket går att läsa i BO:s rapport om mobbning. Även självkontrollsteorin går att knyta till detta eftersom den visar hur viktigt det är att man som ung får lära sig att skapa tillit och respekt för andra.

BO skriver också i rapporten att det fortfarande inte är en självklarhet att anmäla grova våldshandlingar i skolan. Detta kan ses som skrämmande och det torde kanske vara en självklarhet att anmäla dessa typer av brott. En förklaring till detta kan dock vara att skolan ska vara duktig och lösa problemen själva innan de drar in andra myndigheter, som rektorn på skola B menar.

I läroplanens portalparagraf står det att inget barn skall känna sig otryggt i skolan. För att barn/ungdomar skall känna sig trygga i skolan anser vi att det är viktigt att det finns någon att vända sig till om det något skulle hända. Båda skolorna har lyckats med detta på olika sätt bl.a. genom kamratstödjare och elevvårdsteam.

Enligt handlingsplanerna arbetar båda skolorna aktivt för att motverka mobbning och kränkande behandling. Handlingsplanerna skolorna emellan skiljer sig åt men båda skolorna anser att deras handlingsplan fungerar bra och att det är ett resultat från tidigare erfarenheter. I skollagens portalparagraf regleras skolans skyldigheter vad gäller att aktivt motverka alla former av kränkningar. Skyldigheten att utarbeta en handlingsplan bör tydligt framgå av skollagen, en åsikt som BO framför i sin rapport och som vi gärna delar.

Båda skolorna tar upp problemet med resursbristen. Genom neddragningar inom bl.a. polisen och skolan har det förebyggande arbetet kommit i skym undan och numera blir polisen inkopplat först i akuta skeden. Skolorna menar att det fungerade bättre förr och vill gärna ha tillbaka det gamla samarbetet med polisen. Vi ställer oss därför frågan hur resurserna prioriteras och om man inte ser vilka följder neddragningarna får? Om man ser till det fakta att genom neddragningarna blev samverkan sämre, vilket leder till att det förebyggande arbetet inte fungerar som det borde vilket i sin tur leder till att skolan blir mindre trygg plats och ungdomarna känner sig mindre trygga. Denna otrygghet anser vi kunna leda till ökad oro och att fler ungdomar hamnar snett i samhället.

Avslutningsvis ställer vi oss frågan om det skulle vara lättare att få bukt med mobbningen eller i alla fall få upp anmälningssstatistiken till en mer rättvis bild, om mobbning och kränkande behandling fanns upptagna som brott i brottsbalken. Som det ser ut i dag är inte själva mobbningen ett brott utan det är handlingarna som ligger till grund för brottet.

Referenser

A. Offentligt tryck

BO:s- rapport och förslag mot mobbning (1997): *Blunda inte för mobbning*.

Brå-rapport: 2001:9: (2001): *Brottsförebyggande arbete*. Brottsförebyggande rådet,
Stockholm: Elanders Gotab AB,

Lpo 94 (1998): *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och
Fritidshemmet*. Västerås: Västra Aros

Skolverkets rapport (1999) 99:208 *Arbete mot mobbning och annan kränkande behandling*

SFS 1985: 1100: Skollagen

B. Litteratur

Frånberg, G-M. (2003) *Mobbning i nordiska skolor*. Nordiska ministerrådet:
Stockholm: Fritzes.

Ekholm, M. Tidningen svensk polis (020423): *Överlåt inte social fostran av skolelever till
Poliser*.

Hammarberg, T (2000) *Mänskliga rättigheter: Konventionen om barnets rättigheter*.
Stockholm: Norstedts

Thorstensson, Marie, Wikström, P-O, (1995) *Brottsprevention och problemorienterat
polisarbete*, s.21, Stockholm, Rikspolisstyrelsen: Gotab

Elektroniska adresser

Barnombudsmannen. http://www.bo.se/mobbning/blunda_a_2.html (20030407)

Elektroniska adresser

Barnombudsmannen. http://www.bo.se/mobbning/blunda_a_2.html (20030407)

Brottsförebyggande rådet (BRÅ). <http://search.bra.se/web/brott/offren/barn.html> (20030406)

http://www.bra.se/extra/publication/?button_showpublication.188.=1
(20030406)

<http://www.bra.se/extra/news/from=lakes&id=207> (20030406)

() Mobbning Allmänt. <http://www.skolan.eslov.se/lycke/foraldrainfo/mobbning.html> (20030407)

Skolverket. www.skolverket.se/styr/vad.shtml (20030331)

() <http://skolnet2.Skolverket.se/studier/vardegrunder/mobbning/index.shtml> (20030407)

<http://www.skolverket.se/publicerat/press/press1999/press991208b.shtml> (20030226)

Muntliga Källor

Borg, Nilla. Kurator Tegs Centralskola (Skola A)

Bäckström, Håkan. Rektor Tegs Centralskola (Skola A)

() Jonsson, Carina. Rektor Ersängsskolan (Skola B)

()

○

○

()

()

HANDLINGSPLAN

MOT KRÄNKANDE HANDLINGAR OCH MOBBNING

Tegs Centralskola

Handlingsplanen gäller för elever och personal vid Tegs Centralskola.

Skolplan för Umeå kommun 2000-2003.

"I Umeå kommuns skolor ska det råda nolltolerans mot mobbning, främlingsfientlighet och kränkande språkbruk."

Skollagen 1 kap § 2:

....."Särskilt skall den som verkar inom skola, 1. främja jämställdhet mellan könen samt 2. aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden."

AFS (Arbetskyddsstyrelsens författningssamling) 1993:17 6§

"Arbetstagare som utsatts för kränkande särbehandling skall snabbt få hjälp eller stöd. Arbetsgivaren skall ha särskilda rutiner för detta." (Med arbetstagare avses här elever).

AFS (Arbetskyddsstyrelsens författningssamling) 1993:17 5§

".....det är viktigt att varje arbetstagare är medveten om sin egen möjlighet och skyldighet att medverka till ett gott klimat på arbetsplatsen".

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna:

"Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter de äro utrustade med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av broderskap".

Innehållsförteckning	1
Definition	2
Tegs Centralskolas förebyggande arbete mot kränkande handlingar och mobbning	3
Tegs Centralskolas åtgärder vid kränkande handlingar och mobbning	4
Litteraturlista	5

Bilagor

1. Trivselregler för Tegs Centralskola åk 7-9
2. Organisationen kring kamratstödjarna
3. Blankett för dokumentation vid kränkande handlingar/mobbning
4. Blankett för dokumentation för uppföljning
5. Trivselenkät

Definitioner:

Kränkande behandling innefattar all form av kränkning av en annan individ. Observera att definitionen av kränkande behandling alltid utgår från den enskilde som känner sig kränkt - det är alltid en subjektiv känsla som är grunden för om en kränkning har ägt rum.

En **kränkning** har ägt rum när en person känner sig kränkt. Att kränka någon kan t ex vara att:

- Slå, knuffa eller sätta krokben
- Anonyma telefonsamtal/brev/e-mail
- Skriva illa om någon på väggen/bord/bok
- Frysa ut någon genom t ex; Göra grimaser eller härma någon, ge blickar/ej tala med personen/baktala en person
- Reta någon

Mobbning är när en eller flera individer upprepade gånger och över tid blir utsatta för negativa handlingar från en eller flera individer. Med negativa handlingar menas när en person tillfogar en annan person skada eller obehag. Detta kan ske verbalt med ord eller genom fysisk kontakt. Med mobbning menas både fysiskt och psykiskt våld. I psykiskt våld innefattas även utfrysning: Mobbning innebär att den som är utsatt befinner sig i underläge och känner sig kränkt. (Enligt Dan Olweus definition).

KRÄNKANDE HANDLINGAR OCH MOBBNING

Föräldrainformation - Vid mottagande av ny klass/grupp informeras föräldrarna om vårt handlingsprogram mot kränkande handlingar och skolans trivselregler (bilaga 1a och 1b). Denna information sker vid höstterminens första klassmöte med föräldrar och elever. Handlingsplanen mot kränkande handlingar finns alltid med som en punkt på dagordningen vid höstens första skolenhetsrådsmöte. Rektor är ansvarig för att denna information ges.

Elevinformation - Vid varje hösttermins början informeras elever i åk 7 av rektor/elevvårdsteamet om betydelsen av nolltolerans mot kränkande handlingar och mobbning. Övriga årskurser informeras av klasslärare som också är ansvarig för att regelbundet informera sina elever om innehållet i handlingsplanen. Alla elever i skolan ska veta hur vi arbetar mot kränkande handlingar och mobbning.

Enkäter

Trivselenkät genomförs tillsammans med samtliga elever två gånger per år. Enkäten distribueras av rektor (bilaga 5). Arbetslaget ansvarar för att resultaten analyseras på en arbetslagsträff. Redovisning av resultaten sker på arbetslagsträffar. Rektor delges resultaten. Ansvarig för genomförande och sammanställning är klassläraren.

Skolans personal vistas regelbundet i skolans korridorer och elevrum. Skolan har ett samarbete med Cafe´ Station vilket innebär att två vuxna kamratstödjare arbetar hos oss tre dagar per vecka.

Norrmjölledagen är en återkommande dag för alla elever i åk7 med lärare, speciallärare, fritidsledare och elevvårdsteamets personal. Denna informations och allaktivitetsdag arrangeras varje höst för ökad samhörighet i klasserna.

Forum för att diskutera trygghet och trivsel är bl a Lokal Samverkansgrupp (LSG), arbetsplatsmöten (APT), samordningsmöten, utvecklingssamtalen, klassråden, elevrådet, elevvårdsmöten, föräldramöten och medarbetarsamtalen. Det finns också möjlighet till informella möten.

Arbetslagen arbetar kontinuerligt med elevvårdsarbete varje vecka.

Arbete i klasserna med attityder och värderingar sker kontinuerligt.

Kamratstödjare - två elever i varje klass utses under höstterminen åk 7, där vi strävar efter en jämn könsfördelning. (Se bilaga 2) Klassföreståndaren är ansvarig för att så sker.

Visegruppen - två gånger per termin träffas skolans vuxna kamratstödjare, där finns representanter från alla yrkeskategorier. Speciallärare ansvarar för att dessa möten genomförs.

Klassens dag - i slutet av varje läsår anordnar klassen en utflykts/aktivitetsdag. Klassföreståndaren är ansvarig.

Samarbete med andra verksamheter - Exempelvis "Samarbetsgruppen på Teg" i vilken representanter från skolan, socialtjänsten, fritidsgårdarna, polisen och kyrkan ingår. Denna grupp träffas en gång per månad.

Sista skolveckan - varje termin avslutas med en dag där samarbete och lekar vävs samman. Arbetslagen är ansvariga.

Rektor ansvarar för att arbetslagen i början av terminen diskuterar och reflekterar innehållet i detta dokument.

TEGS CENTRALSKOLAS ÅTGÄRDER VID KRÄNKANDE HANDLINGAR ELLER MOBBNING

När något inträffar runt en elev.....

1. Den inblandade vuxne kontaktar elevens klassföreståndare.
2. Klassföreståndaren pratar med inblandade elever och löser problemet alternativt för frågan vidare till elevvårdsteamet. Elevvårdsteamet och klassföreståndaren arbetar fram en gemensam planering för hur det fortsatta arbetet skall fortskrida (arbetsfördelning, och uppföljning).
3. Klassföreståndaren ansvarar för att dokumentation sker, enl bilaga 3 och 4.
4. Klassföreståndaren ansvarar för att originalhandlingarna delges elevvårdsteamet.

LITTERATURLISTA

- Facklitteratur:** Edling, L, Kompissamtal-kommunikation i stället för tystnad eller våld, Ekelunds förlag, 1995
- Lagerman, A, Stenberg, P, Att stoppa mobbning går, Gothia, Göteborg, 1996
- Lindell, B, Hartikainen V, Var går gränsen, Uppsala Fortbildning AB, 2001
- Skönlitteratur:** Nilsson, J, Rädda klassen från ensamma vargar 5-6, Rädda Barnen, 1997
- Nilsson, J, Fannys hemliga mening med livet 7-9, Rädda Barnen, 2000
- Nilsson, J, Hon går genom tavlan, ut ur bilden, Wahlström & Widstrand, 1996
- Övrig litteratur:** Byreus, K, Du har huvudrollen i ditt liv, Liber, 1990
- Haglund, T, Löfberg, E, Känsloresan, Rädda Barnen
- Jelvéus, L, Berör mig! Massage för små och stora barn, Utbildningsradion
- Lions Quest, "Tillsammans" - Ett program om livskvalitet, Sverige 1998 (endast tillgänglig för lärare som genomgått Lions Quest kursen)
- Solin, E, Skapande vila, Ekelunds förlag
- Wahlström, G, Hantera konflikter - men hur? Metodbok för pedagoger
- Wahlström, G, Gruppen som grogrund, Liber, 1993
- Filmer:** En av sju, en film som vänder sig till de vuxna i skolan och Föräldrarna, kan köpas eller hyras av Riksförbundet Hem och Skola, Box 38 400, 100 64 Stockholm

Kontakta biblioteket för att få fler tips.

Trivselregler för Tegs Centralskola

På Tegs Centralskola visar vi varandra respekt och är bra kompisar.

Vi kränker inte, mobbar inte varandra, stjälar inte eller utsätter någon för våld.

Vi vill att den som upptäcker någon form av kränkande behandling berättar det för sin lärare eller annan vuxen på skolan.

Vi, på Tegs Centralskola, vill ha en trivsamt miljö.

Därför låter vi bli klotter, nedskräpning och sabotage.

Anmäl till någon vuxen om du ser sabotage av något slag.

På vår skola håller vi tider och har "grejerna" med oss till lektionerna.

Rökning och snusning är ej tillåtet för elever inom skolans område.

Vi följer de särskilda regler som gäller i matsalen, biblioteket, "Hurten" och i resp. klassrum.

Organisationen kring kamratstödjarna

- **Kamratstödjare** - två elever i varje klass utses under höstterminen i åk 7, där vi strävar efter en jämn könsfördelning. Kamratstödjare från åk 9 går ut till 7:orna och informerar om kamratstödjarens roll som extra ögon och öron och om hur verksamheten fungerar på skolan.
Därefter får alla elever en lapp där de skriver om de vill vara kamratstödjare eller inte. De vuxna utser därefter klassens kamratstödjare. Kamratstödjare är man så länge man själv vill, blir uppgiften övermäktig vänder sig eleven till en vuxen.
- Varje arbetslag har minst två vuxna kamratstödjare, som ansvarar för att lagets kamratstödjare träffas ca 1 - 2 ggr/månad.
- **Visegruppen** - två gånger per termin träffas skolans vuxna kamratstödjare, där finns representanter från alla yrkeskategorier. Speciallärare ansvarar för att dessa möten genomförs.
- Kamratstödjarna erbjuds ett utbildningspaket som innebär att de nya kamratstödjarna introduceras i verksamheten under höstterminen på skolan. Dessutom deltar vi i kommunens gemensamma utbildningsdag under året. Speciallärare och kurator ansvarar för dessa utbildningstillfällen. Rektor har det övergripande ansvaret för utbildningen av kamratstödjarna.

Vilken roll och uppgift har vuxenstödet?

- Kalla till möte med arbetslagets kamratstödjare.
- Planera mötet.
- Syftet med mötet: att följa upp hur trivseln är i alla klasser genom att kamratstödjarna ger en lägesbeskrivning (viktigt att alla får möjlighet att yttra sig), att följa upp hur kamratstödjarna upplever att det fungerar att vara kamratstödjare (svårigheter, nackdelar, fördelar, vad behöver de utveckla o s v), att få en uppfattning av läget på skolan och rapportera eventuella kränkningar. De vuxna ansvarar för att meddela mentor, och följa upp vidare åtgärder.
- Delta i utbildning för kamratstödjare.

Vilken roll har kamratstödjaren?

- Ska vara extra uppmärksam mot kränkningar i den egna klassen.
- Ska vara uppmärksam mot kränkningar totalt sett på skolan.
- Ska rapportera misstänkt kränkning till deras vuxenstöd.
- Kan i den mån den känner att den klarar av det ingripa då den ser att någon blir utsatt på något sätt.
- Bör tillkalla vuxna vid akut situation.
- Ska på olika sätt verka för en trivsam stämning på skolan och vara en förebild för andra elever.
- Ska alltid vara förberedd inför mötena med de övriga kamratstödjarna.
- Bör delta i utbildning för kamratstödjare.

Dokumentation vid kränkande behandling/mobbning.

Datum: Plats:

Inblandade:

Beskriv händelsen:

Vidtagna åtgärder:

Följande information har delgivits vårdnadshavare (namn, datum):

Hur sker uppföljningen?:

(Se bifogad bilaga för dokumenterad uppföljning)

Underskrift:

.....
Datum *Namn*

Bilaga 4.

Uppföljning av tidigare händelse:

Datum:.....Plats:.....

Deltagare:.....

Nulägesbeskrivning:

Planerad uppföljning, datum:

Ärendet avslutat, datum:

Underskrift:

.....
Datum

Namn

Trivselenkät ~~åk 4-9~~

pojke flicka ht vt år.....

1. Trivs du på ^{Tegel}Säver skola?

Alltid För det mesta Aldrig

2. Har du någon kamrat /några kamrater?

a) i skolan

Ja, flera Ja, en Nej

b) i din klass

Ja, flera Ja, en Nej

3. Känner du att du kan påverka undervisningen?

Ofta Vissa ämnen Aldrig

4. Tycker du att det du lär dig i skolan är viktigt?

Det mesta En del Inget

Mobbning innebär att en person känner sig trakasserad av en eller flera kamrater. Trakasserier kan ske såväl med ord som med handlingar och måste ske vid upprepade tillfällen för att man skall kunna tala om mobbning.

5. Är du utsatt för mobbning just nu?

Ja Nej

6. Har du blivit utsatt för mobbning förut?

Ja Nej

7. Vet du någon som blir mobbad?

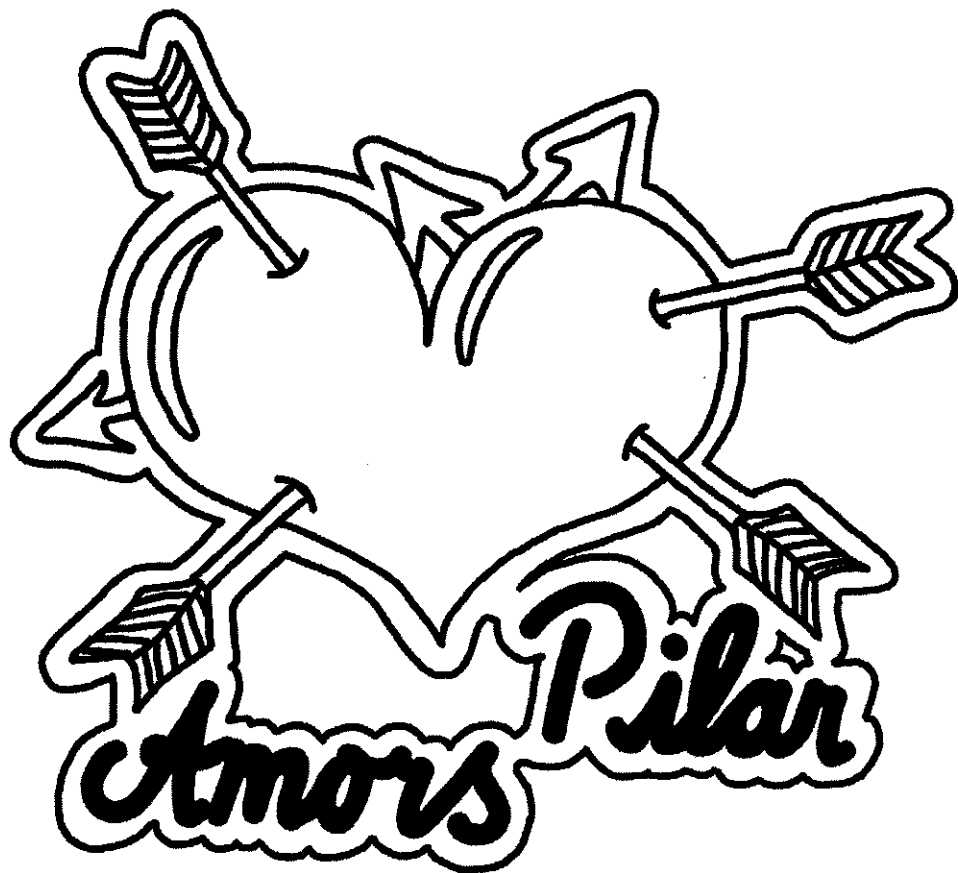
Ja Vem?..... Nej

8. Vet du någon/några som mobbar?

Ja Vem?..... Nej

Handlingsprogram för att motverka kränkande behandling

Handlingsprogrammet gäller för elever och personal på Ersängskolan

Reviderad maj 2002

Alla har rätt att vistas i skolan utan att känna sig kränkt eller hotad.

Ex. på kränkande behandling:

MOBBNING

TRAKASSERIER T.EX. VIA MAIL

SPRÅKBRUK.

T.EX. KÖNSORD SOM BÖG OCH HORA

RASISTISKA BETEENDEN

Känslan av att bli kränkt är subjektiv och måste tas på allvar.

Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan skall främja aktning för människans egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. (Skollagen 1 kap. 2§)

Skolan skall sträva efter att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå andra människor. Alla som arbetar i skolan skall aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper.

Läraren skall uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling.

Lpo 94

I Umeå Kommuns skolor ska det råda nolltolerans mot mobbning och kränkande behandling, främlingsfientlighet och kränkande språkbruk. Skolan ska sätta tydliga gränser mot mobbning och dessa skall vara kända av alla. Främlingsfientlighet och intolerans måste mötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Skolplan för Umeå Kommen 2000-2003

Arbetet mot mobbning och kränkande behandling på Ersängskolan skall ske på följande sätt:

- Förebygga och upptäcka
- Stoppa och följa upp

För att förebygga mobbning och kränkande behandling skall vi:

- ha vuxna som är goda förebilder
- skaffa kunskaper och öka vår medvetenhet genom utbildning av all personal
- förankra handlingsplan hos elever, föräldrar och personal
- kontinuerligt arbeta i klasserna kring etik, moral, normer och värderingar
- ha antimobbingsråd på två olika nivåer; ett som sysslar med övergripande mobbningsfrågor och ett på varje hemavdelning
- varje läsår anordna en temadag.
- en gång/termin genomföra en elevenkät.

Amors pilar.

Två – tre elever från varje klass utses, samt en lärare från hemavdelningen.

Detta råd träffas 1 gång/månad.

En elev är ordförande, en elev är sekreterare.

Fast dagordning är upprättad.

Utbildning ges till dessa grupper i september varje år. Elevvården ansvarar.

Rådets uppgift är att förebygga och upptäcka mobbning och kränkande behandling genom att diskutera relationer och händelser. Rådet kommer överens om vad som skall återkopplas till klasserna/ Amor-rådet.

Samtliga deltagare i rådet ansvarar för att information som kan skada någon annan inte förs vidare!

Amors pilars uppgifter, se bilaga.

Dagordning arbetslagens antimobbingsråd, se bilaga.

Amor-rådet.

Här ingår;

- en elev från varje hemavdelning
- kurator
- skolsköterska
- en skolledare
- en ungdomsassistent
- städpersonal/vaktmästare
-

Kontakter tas vid behov med polis, socialtjänsten, UG och ESK.

Detta råd träffas minst 2 ggr/termin. Ordförande utses av gruppen.

Fast dagordning är upprättad, se bilaga.

Rådets uppgift är att skaffa sig överblick över mobbningsituationen på skolan och arbeta förebyggande bl.a genom;

- att varje år analysera elevenkäten och därigenom följa utvecklingen samt eventuellt föreslå åtgärder
- hålla sig informerad om aktuellt material kring mobbning
- ha kontakt med övriga skolor på området i dessa frågor.
- planera och genomföra temadagen.

Samtliga deltagare i detta råd ansvarar för att information som kan skada andra inte förs vidare!

Vuxenpilarna

Träffas 2 ggr/termin samt kallas samman om något akut inträffar på skolan.

Vuxenpilarnas uppgifter, se bilaga.

Att stoppa och följa upp mobbning och kränkande behandling.

Då en mobbningsituation har uppstått är det de vuxnas ansvar att utreda, samtala och följa upp. Med vuxna menas här de berörda lärarna, elevvården och UG- personalen. Det yttersta ansvaret ligger hos elevhandledaren (rektor när det gäller personal). Berörd personal beslutar också om vilken information som skall spridas och vilka som skall informeras.

Detta gör vi genom att:

- samla fakta
- samtala med mobbningsoffret
- ha enskilda samtal med mobbarna
- kontakta hemmen (facklig representant meddelas ang. vuxna)
- ha kontinuerlig uppföljning.
- dokumentera åtgärder

Arbetsmetoder för detta har vi hämtat från Gunnar Höistads bok ”Mobbning om att förebygga, upptäcka och stoppa”, se bilag

Om mobbningen inte upphört trots dessa åtgärder kontaktas Socialtjänsten och Polisen av elevvården/skolledningen.

Kränkning mellan vuxna

Rektor är ansvarig. Agerar utifrån Arbetsmiljöplanen.

Utvärdering

Utvärdering av denna plan sker;

- första veckan i maj med Amors pilar på varje avdelning
- andra veckan i maj med vuxenpilarna.

Följande frågor används vid utvärderingen:

- Vad har hänt på avdelningarna under terminen?
- Vem har gjort vad?
- Vilket resultat blev det?
- Vad hade vi kunnat göra annorlunda?
- Hur följer vi upp detta?

Innehållet i denna plan skall delges föräldrarna vid första föräldramötet.

Reviderad i maj 2002.

Det är inte de onda människornas ondska som är det farliga, utan de goda människornas tystnad.

(Martin Luther King)

Amors pilars uppgifter

- att vara den justa kompisen som ser och bryr sig.
- att vid upptäckt av kränkningar/mobbning rapportera till någon vuxen.
- att prata med den som är ensam eller på annat sätt ge uppmärksamhet till den som är ensam.
- att vara en positiv förebild.
- att vid kränkningar/mobbning om möjligt är ingripa, förhindra eller gå emellan.

Vuxenpilarnas uppgifter

- att informera till och hämta synpunkter från det egna arbetslaget om Ersängskolans handlingsplan för kränkande behandling.
- fungera som en informationslänk mellan arbetslaget och Amorspilargruppen på avdelningen.
- Se till att det utses amorrepresentant från avdelningen till Amorrådet.
- att kalla till amormöte i respektive hemavdelning.
- att planera amormötet.
- Syftet med mötet: att följa upp hur trivseln är på hemavdelningen genom att elevstödjarna får ge en lägesbeskrivning (viktigt att alla får möjlighet att yttra sig), att följa upp hur elevstödjarna upplever att det fungerar att vara Amors pil (svårigheter, nackdelar, fördelar, vad behöver de utveckla osv), att få en uppfattning av läget på skolan och rapportera ev kränkningar till vuxenpilarna.
- att delta i planeringen av utbildning för Amors pilar
- att skriva kontrakt med Amors pilar eleverna.

Dagordning för arbetslagens antimobbningsråd.

- §1 Val av ordförande och sekreterare. Endast elever kan väljas.
- §2 Föregående protokoll uppläses.
- §3 Det aktuella läget på hemavdelningen. Gå laget runt.
Åtgärdsförslag.
- §4 Meddelande från skolans övergripande antimobbningsråd.
- §5 Förebyggande arbete. Ex. enkäter, utbildning, filmer, besök, förbättringar på avdelningen, information för åk. 6.
- §6 Förslag och meddelanden till klassen.
- §7 Förslag och meddelanden till det övergripande rådet.
- §8 Övriga frågor.
- §9 Sekretess.
- §10 Mötet avslutas.

Arbetet med att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning på Ersängskolan skall ske på följande sätt:

Att stoppa mobbning.

Den huvudansvarige i teamet utser de som skall arbeta med detta fall.

Enskilt samtal med offret.

Var försiktig i kontakten med mobboffret. Den kan tas i telefon eller vid ett enskilt samtal på skolan eller hemma hos honom/henne. Plocka aldrig ut eleven ur klassen för detta samtal, utan se till att ingen märker eller får reda på att ni pratar med honom/henne. Mobboffret måste till varje pris skyddas.

Det är också av detta skäl som gruppen av kamratstödjare och mobbningsteamet samt kontakttelefonen har en så viktig funktion att fylla. Ingen kan veta vem som "skvallrat" eftersom det är så många som kan ha sett vad som hänt.

Enskilt samtal med mobbarna.

Det är mycket viktigt att samtalen beskrivs nedan aldrig förs inför klassen. De måste ske enskilt, men en och en – inte i grupp. Det första samtalet måste också ske utan att någon av mobbarna får reda på vad som är på gång. Att tala direkt, ge klara och enkla budskap är mycket effektivt.

Mobbarna får ta sitt personliga ansvar för sitt handlande. Man har gjort ett fel mot en annan människa. Det är således viktigt att vi markerar tydligt och rakt att skolan ser mycket allvarligt på det inträffade och inga som helst mobbningstendenser är acceptabla.

Ledaren hämtas till det ostörda rum där detta samtal ska äga rum.

Samtal med ledaren.

a) "Vi vet vad du håller på med!"

Man ska klart och tydligt lägga fram fakta på bordet så att mobbaren förstår att det inte är någon idé att försöka komma undan. Ni räknar upp det som han/hon gjort mot mobbningsoffret: "Vi vet att du har.....etc"

Förmodligen säger mobbaren då: "Det är inte bara jag ju".

Då svarar ni: "Det vet vi också. Men nu är det bara dig vi pratar med, vi ska prata med de andra också".

b) Tala om vad skolan anser om mobbning.

Att markera skolans ställningstagande är viktigt, att man inte på några villkor accepterar någon form av mobbning. Detta görs utan moraliseringar eller aggressivitet. Det är självklart lätt att uppröras över vad mobbaren ställt till med, men visa det inte. Var dock mycket allvarliga och bestämda.

c) Tala om vad skolan tänker göra:

Säg till mobbaren att skolan nu tänker se till att mobbningen upphör: - Du kan lita på att vi nu kommer att göra allt för att den här mobbningen skall upphöra. Alla vi på skolan tar helt avstånd från mobbning och vi accepterar inte det du håller på med!

Detta sägs för att ledaren skall förstå att det är många som känner till mobbningen: "vi har ögonen på dig och alla är överens om att det du gör är helt oacceptabelt". Det är viktigt att varken moralisera över mobbarens beteende eller ställa frågor som: "Varför gör du så här? Det förstår du väl hur det känns"? (Det kan inte mobbaren svara på.)

d) Fråga mobbaren vad han/hon ska göra:

- Nu har vi kallat på dig för att höra med dig vad du tänker göra för att mobbningen skall upphöra?

Mobbaren får i och med detta ta sitt personliga ansvar för sitt handlande och se sin egen roll i det som händer utan att ha möjlighet att skylla från sig.

Ge inga förslag på vad mobbaren kan göra. Vänta bara tyst på svaret – det kommer så småningom.

Om mobbaren säger att "OK då, jag ska sluta mobba", är det viktigt att ändå be om exempel: "Det låter bra, men vi vill veta VAD du tänker sluta med. Ge oss exempel".

e) Anteckna svaren.

Det eller de förslag, som kommer, tar ni och antecknar för att kunna följa upp att de efterlevs och för att visa att det ni gör är på allvar.

f) "Vi har ögonen på dig".

Markera för mobbaren att ni kommer att meddela mobbningsteamet hans/hennes och de andras löften. Ni kommer att hålla ögonen på dem för att kolla att löftena efterlevs. Samtalet avslutas med att ni stämmer träff en till två dagar senare för att kontrollera ett förslaget eller förslagen efterlevs.

Samtal med medlöparna.

Hämta medlöparna en och en och ha exakt samma samtal med dem som med ledaren.

Hemmen kontaktas.

Föräldrar vill veta vad som sker med deras barn i skolan. Även om det är obehagliga saker. Det är således viktigt att samtala med mobbarnas föräldrar hur vi kan ge mobbaren stöd och hjälp. Det är inte heller lätt att vara en mobbare. En mobbare kan ha mycket skuld känslor och grupptricket tvingar honom/henne ofta att göra sådant som man aldrig skulle drömma om att göra annars. Att frångå sin roll som mobbare och dessutom ledare kan vara nog så svårt med all den förväntan man har att vara den där busen man "alltid har varit".

Skolan skall använda föräldrarna som en resurs i arbetet mot mobbing. Det är därför viktigt att vara så positiv och konstruktiv som möjligt i kontakten med hemmet.

Om barnet får höra att både skolan och föräldrarna är överens om att mobbningen är oacceptabel, har vi kommit långt med att få bukt med mobbningen.

Kontinuerlig uppföljning.

Att fortsätta samtalen under de följande dagarna är nödvändigt. Mobbarna ska förstå att skolan håller ögonen på dem och vill kontrollera att de löften som mobbarna givit har efterlevts.

Det andra samtalet har man dagen eller dagarna efter det första. Därefter kan man hoppa över några dagar tills nästa samtal.

Vid varje nytt samtal kontrollerar man att löftena hålls och frågar om de har fler förslag på vad de kan göra. Man kan även så småningom ge mobbaren en möjlighet att ändra sitt beteende och genom att t ex säga "Om någon annan är dum mot (namnge offret) vad kan du göra då? Mobbaren får då chans att ta aktiv del i att mobboffret blir hjälpt genom att säga ifrån.

Kontrollen görs också med medoffret, föräldrarna och med kamratstödarna för att se om det blivit bättre.

Samtalen fortsätter tills det att mobbningen upphört helt.

Stöd för de inblandade.

För att återfå sin självkänsla är det viktigt att både mobbare och offer får stöd. Man är inte född till mobbare eller offer. Mobbarna är t ex påverkade av sin bakgrund och sin hemmiljö och behöver stöd. En mobbare signalerar genom sitt beteende att man inte mår bra men, att man inte själv har kraft att ta sig ur.

De som inte deltagit aktivt i mobbingen men vetat om att det förekom kan också behöva stöd. Mycket skuld finns ibland hos de passiva som visste men inget gjorde.

Då mobbningen upphört.

Ett gruppsamtal mellan mobbare och offer kan vara lämpligt först när mobbningen har upphört. Det är då ett bra tillfälle att poängtera för de inblandade att det gick att få stopp på mobbningen och att det lönar sig att arbeta mot negativa krafter.

Det kan nu vara skäl att samtala om orsak till att mobbningen började. Kanske kan de här komma till insikt och förstå saker om sig själv och om andra. Att få en kunskap kring sin egen del i ett sammanhang är bra för den fortsatta personutvecklingen och den kunskapen kan komma till nytta senare i livet.

(Utdrag ur boken "Mobbning: om att förebygga, upptäcka och stoppa" av Gunnar Höistad.)

Amor-enkät

Pojke

Flicka

Avdelning

Alfa

Beta

Gamma

Delta

Epsilon

Årskurs

7

8

9

1) Hur trivs du i klassen?

Mycket bra

Bra

Sådär

Dåligt

2) Har du någon att vara med på rasten?

Alltid

Nästan alltid

Ibland

Aldrig

3) Har du någon gång blivit retad eller utstött i skolan?

Ofta

Ibland

Någon gång

Aldrig

4) Om du blivit mobbad, av vem/vilka?

Lärare

Elev i klassen

Elev på avdelningen

Andra elever

5) Har du på allvar blivit slagen i skolan?

Ofta

Ganska ofta

Har hänt

Aldrig

6) Om du har blivit mobbad i skolan, har du då berättat det för någon?

Ja

Nej

Om du svarat Nej, varför berättade du inte?

Om du svarat Ja, fick du någon hjälp? _____

Hur blev det efteråt? _____

7) Om du ser mobbning på skolan, vad gör du då?

Kryssa passande alternativ:

- Pratar med en vuxen på skolan
- Pratar med föräldrar
- Pratar med en amors pil
- Ingenting (Jag är inte inblandad, det är inte mitt problem)
- Ingenting (Jag vågar inte , är rädd att själv bli utsatt)
- Pratar med den elev som de andra är dumma emot
- Gör någonting annat (Berätta!)

Annat _____

8) Känner du till något som Amors pilar gjort för att förebygga eller stoppa mobbning?

10) Kan du lita på Amors pilar på din avdelning?

Ja Bara vissa Bara lärarna Nej

Om inte, varför? _____

11) Vad tycker du att vi skall göra för att bättre motverka mobbning på Ersängskolan ?

12) Känner du till någon som är utstött eller mobbad i din klass?

Ja Nej

Tack för dina svar!

Vi skall tillsammans göra Ersängskolan till en skola där alla trivs!

Amors Pilar